

Medijska integracija etničkih manjin na primjeru Gradišćanskih Hrvat:ic u Austriji

Satovich Elisabeth

Uvod

Masovni mediji imaju zadaću informirati o etnički manjina i je na odgovarajući način reprezentirati. To je pred dvadesetimi ljeti u svojem djelu napisao Roland Burkart, profesor za znanosti komunikacije. U Europi se na važnost većjezičnosti jur duga ljeta upozorava. Primjer je 2001. ljetom, ko je Europska Unija imenovala „Ljetom jezikov“. Nadalje se je 2008. ljetom proglasilo „Europskim ljetom internacionaloga dijaloga“. Etničke zajednice i jezične razlike su jur tada bile u diskursu. Uglavnom se fokusira na sudjelovanje manjin u javnosti. Ljudi drugoga porijekla ili s manjinskom pozadinom moraju imati mogućnost, biti dio javnoga diskursa, odnosno imati pristup informacijam u vlašćem jeziku. U tom smislu igraju mediji važnu ulogu, jer moru služiti kot instrumenat u očuvanju jezika. Mediji moru stvoriti pažnju osebito za one jezike, ki drugačije znamda ne bi egzistirali.

U Austriji postoji šest autohtonih manjin. To su gradišćansko-hrvatska, koruško-slovenska, ugarska, slovačka, češka manjina, kot i manjina Romov. Polag „Europske charte o regionalni ili manjinski jeziki“ ima austrijanska vlada dužnost, obdržati te etničke skupine i njeve jezike, ča sadržava i obdržavanje manjinskih medijev. Ča se tiče postojanja narodnih grup u Austriji, se u pogledu na znanje stanovništva njeva medijska prezentnost ali čini dost slabom. To isto nije čudno, ako se pogleda, u koj mjeri su autohtone manjine prezentne u školskoj nastavi. Proces integracije se u Austriji otežava, jer stalno dohadja do rasističkih slučajev i nedostojnoga postupanja politike, ča naravno dostane mjesta i u medijskom svitu. S obzirom na etničke manjine se tematike u novina giblju od isključenja do potribovanj jednakih prav. Medijska pažnja se vrti oko manjinskih prav, kot na primjer borba Sloven:kov za dvojezične table u Koruškoj.

Teorija

U teoriji se govori o medijskoj integraciji na različni razina. Profesor i sociolog Rainer Geißler se je točnije bavio pojmom integracije. Iz socijalno-kulturnoga pogleda se uglavnom misli na uključivanje jedne skupine u kulturu. Socijalno-strukturalni aspekt uzato sadržava jednake šanse u odnosu na obrazovanje, bogatstvo, sigurnost itd. Cilj je ada ravnopravno

sudjelivanje u društvenom životu, ča neka prepriči takozvanu etnizaciju parcijalne javnosti. Razlikuje se med interkulturalnim i asimilativnim konceptom integracije. U današnjem socijalnom sistemu imamo obadvi varijante - razvitak integracijskoga koncepta ali i potpunu asimilaciju manjin. Naravno da se promjene u većinskom stanovništvu isto moraju zeti u obzir. Politički cilj na internacionalnoj razini je svakako ublažavanje pritiska asimilacije.

U medijskom sektoru razlikujemo interkulturalnu i asimilativnu medijsku integraciju. Med tim leži medijska segregacija, kade se narodne grupe uglavnom isključuju iz medijskoga sistema. Postoji ponuda etničkih medijev, ali u tom slučaju se ne more govoriti o medijskoj integraciji. Kod asimilativne integracije se manjina u velikoj mjeri prilagodi većini. Manjine ada nastaju dio medijskoga sistema, bez obzira na svoj jezik, odnosno etnospecifične vridnosti. Suprotno tomu se ali kod interkulturalne medijske integracije namjerava najti kompromis med normami sistema i potriboćami manjin. Tako se u masovni mediji obazire na manjinske interese, ča je i korak prema toleranciji u društvu. Cilj je rješenje problemov pak izazovov vezanih za manjinu. Ov koncept ada valja kot optimalni put integracije i nudja pripadni:cam narodnih grup način identifikacije.

Mediji stvaraju javnost, a tim daju mogućnost se prezentirati ter biti dio javnoga diskursa. Mediji znaju odstraniti predrasude i biti stup u borbi protiv rasizma i diskriminacije. Mediji moru biti sredstvo za rješenje konfliktov i stvoriti povjerenje u društvu. Da se etnizacija prepriči je ali važno, da u masovni i etnički mediji postoji neka sličnost u tematiki. Konačno nimaju sami mediji, nego već njev sadržaj, uticaj na integraciju manjin. Medijska integracija ima različne funkcije. Znanstvenik komunikacije Joachim Trebbe u prvom redu govori o tematiziranju i reprezentaciji etničkih skupin, tako da se one uopće moru viditi kao dio društva. Uzato valja javnost, a tim stabilnost u društvu, ča (u najboljem slučaju) rezultira u zajednici.

Većjezičnost u Europi

U medijskom svitu valja većjezičnost zvećega kao iznimka. Iako su različne jezične skupine zastupane u neki zemlja Europe, su mediji uglavnom jednojezični – znači na jeziku većinskoga stanovništva. Većjezične države, kot su to Luxemburg ili Švicarska, ipak svidoču tomu, da potpuno dvojezični formati isto moru funkcionirati, odnosno peljati do uspjeha. Onde naravno i postoji dosta financijskoga podupiranja od strani države.

Kod etničkih manjin u Europi izgleda situacija malo drugačije. **Prihvaćene narodne grupe imaju zvećega separatne jednojezične programe** – kot se to vidi u Austriji. Od široke ponude na vlašćem jeziku profitiraju na primjer lužičkosrpska manjina u Nimškoj ili retoromanska u Švicarskoj. U kantonu Graubünden valja retoromanski (uz nimški i talijanski)

kot službeni jezik. Manjina ima novinarsku agenciju i tim profitira od vlašćega kanala na televiziji. Prilično 35.000 ljudi još govori ta jezik u Švicarskoj, iako nimški sve već dominira. Broj govorač:ic sorpske manjine u Nimškoj iznaša oko 60.000 ljudi. Obadvi narodne grupe publiciraju tjednike, kot i dnevne novine na vlašćem jeziku. U Švicarskoj postoji i ponuda dvojezičnih časopisov. Sorp:kinje imaju dva srpske programe u nimškom radiju pak televiziji. Za emitiranje na radiju im 28 uri na tajedan stoji na raspolaganju.

U prispodobi s tim iznaša tajedno vrime emitiranja hrvatske redakcije (u Zemaljskom ORF-študiju Gradišće) oko 6 uri. Na televiziji ORF kaže u svakom manjinskom jeziku jedan magazin od pol ure na tajedan. Od tiskovnih medijev na hrvatskom jeziku izlazu tajedniki *Hrvatske Novine* i *Crikveni Glasnik*. Društveni časopisi kot su to *Novi Glas* ili *Glasilo* se publiciraju oko četire pute u ljetu.

Manjine u masovni mediji

Postojeće studije kažu, da su narodne grupe uglavnom nedovoljno zastupane u medijskom svitu – a ako, onda već u negativnom kontekstu. Pred svim rod i kultura pojedinih pripadni:c ima uticaj na reprezentaciju u masovni mediji. Medijska integracija u Austriji odgovora socijalno-strukturalnoj dimenziji. Iako još ne postoju brojna istraživanja o medijskoj reprezentaciji manjin, je gvišno, da postoji potreboća nadoknadjivanja, ča se tiče institucionalne integracije a tim i produkcije etničkih formatov. U prošlosti je medijski nastup manjin zvećega bio posljedica bigunačkoga gibanja. Tako su se u društvu razvila rasistička mišljenja prema etničkim manjinam. To je na primjer devedesetih ljet pokazalo emigracijsko gibanje ljudi iz Bosne i Hercegovine, kade su se bigunci medijalno prikazali već u čemernom svitlu.

U kvalitativni tiskani mediji, kot su to *Presse*, *Kurier* ili *der Standard* je govora o etničke manjina onda, ako ide za jezičnu šarolikost u zemlji. U fokus se stavlja pred svim čuvanje jezikov i manjinske kulture, jer se ističe mišljenje, da bi aktivn:e govorač:ice izumira:le. U javnosti se komunicira, da bi vlada izdjelivala opširne mjere podupiranja i se trsila da očuva narodne grupe. Manjinski mediji ali, na primjer *Hrvatske novine*, se suprotno tomu tužu na višinu subvencijov i si želju veće podupiranje i poštovanje sa strani vlade. U tiskani formati Gradšćanskih Hrvat:ic se ponekad stvara slika, kot da narodna grupa ne bi bila dio austrijanskoga društva. U tom smislu je za uptiti, da se pojam integracije razvija u krivi smjer, odnosno da ne odgovara toj otvorenosti prema šarolikosti, s kom se u Austriji zapravo jur svenek diču.

Reprezentacija austrijskih manjin

Ako se prisposobu autohtone manjine u Austriji, se u masovni medija najveć tematiziraju Gradišćansk:e Hrvat:ice, Koruš:k:e Sloven:ke ili Rom:kinje. Odnos prema manjinam odvisi zvećega od aktualnih događajev ili na primjer od određenih dani spominjanja. U kotarski novina, kot su to *Bezirksblätter* u Gradišću, se naravno tematiziraju one narodne grupe, ke su u pojedinoj regiji doma – ali i ovde je razmjer prilično mali. **Uzato dostaju turska i srpska manjina dost pažnje u masovni medija.** Uz Turk:kinje su Srp:kinje najveća grupa imigrant:ic u Beču. Čudakrat dojde do konfliktov med različnimi etničkim skupinama ili do napetosti med ljudi s migrantskom pozadinom i domaćim stanovništvom. Tako se prouzrokuje politički – a tim medijalni – diskurs ča naliže migraciju, odnosno akceptanciju u društvu.

Medijalnu pažnju dostaje i romska manjina. Još dandanas se pripadni:ce ove narodne grupe moraju boriti protiv tlačenja. U novina se čita za omladinska gibanja i muzičar:ke, k:e se bavu diskriminacijom i isključenjem. **S poviješću Rom:kinj se zahadja kot da ne bi bila austrijska** – tako pripadni:ce manjine. U diskursu je svenek nanovič gradnja spomenika u Beču kao znak za brojne romske žrtve Holokausta – ki se do danas još nije uzidao. U Europskom parlamentu je 2. august zdavno priznat kot Dan spominka, a u Austriji se još čeka na to priznanje. Čini se, da narodna grupa neke događaje još nije mogla potpuno predjelati. Tako su dramatični doživljaji iz prošlosti, kot na primjer poznati napad u Borti 1995. ljeta, u novina dosta prezentni.

Kad se mediji bavu Koruš:kimi Sloven:kami, se čudakrat spominje konflikt u vezi s dvojezičnimi tablami. Dugotrajna borba za prava manjin se u novina svenek nanovič tematizira. Nepostojeće dvojezične table, kot i neispunjena prava iz člana 7, mlade pripadni:ce nadalje motivira za različne aktivnosti. Iako je manjina dobro integrirana, dojde svenek nanovič do bludjenja harmoničnoga skupaživljenja slovensko- i nimškogovorećega stanovništva, a to zbog diskriminirajućih događajev ili nacionalsocijalističkih političar:kov. Jedan primjer za to je mandatar desno ekstremističke slovenske partije, ki je (2020. ljeta) posumnjao u korektnost pri narodnom glasovanju 1920. ljeta, kade je odluka o priključenju južne Koruške pala za Austriju.

„Budućnost šacanih 30.000 Gradišćanskih Hrvat:ic nije poznata“ – tako glasi u novina. U centru pažnje svenek opet stoju mjere manjinskoga podupiranja, ke vlada planira ali ne realizira. Stav politike se tako komunicira, da potribovanja sa strani manjine bez trajne koristi ne bi imala izgled na uspjeh. Unutar manjine da se vidi ravnodušnost, kot i nedostatak identifikacije pak angažmana. Toga mišljenja je barem *die Presse*. Žali se na jezičnu

kompetenciju mlade generacije, ka nastaje sve slabija. U poslovni slučaj se gradišćansko-hrvatski jezik preveć razlikuje od standarda. To valja kao jedan uzrok, zač se gradišćansko-hrvatski nije probio kao službeni jezik u Austriji. Tim i nedostaje materijal za nastavu u školi, a pred svim željna dvojezična institucija u Beču. Gubitak jezika se u svakom članku pojavljuje. Potribna da je širja diskusija o gradišćansko-hrvatskom kao standardnom jeziku, a tim i mobilizacija ljudi.

Ako se govori o identifikaciji, se Gradišćanske Hrvat:ice obično stavljaju u kontekst tamburice i nošnje. „Die Burgenlandkroaten sind in ihrer farbenfrohen Tracht ein Sinnbild der Vielfalt“, piše *Kurier*. Da se tematiziranje manjine reducira na tradicije i folklor, se do danas nije preminjilo. Na svaki način se i u masovni mediji podupiraju projekti na umjetničkom ili kulturnom sektoru. Većjezičnost stoji većkrat u fokusu i se - pred svim s obzirom na Gradišće - jako harmonično prikazuje. U kotarski novina se na primjer ističu školski projekti kod Ugr:ic i Hrvat:ic. Kooperacije kod publikacijov dvojezičnih knjig za dicu se u mediji dobro prodaju, drugačije se ugarska narodna grupa ali čini manje prezentna. **Ada u pozitivnom kontekstu se čita o povezanosti i zajedničtvu manjin**, kroz ča se u nekoj mjeri kaže ponos prema narodnim grupam i šarolikosti u Austriji.

Manjine – pitanje integracije?

Rezimirajući se more reći, da se slika manjin u mediji razvija u dva različne smjere. Na jednu stran se čini, da politika vidi narodne grupe kao veliko obogaćenje. Na drugu stran se potribovanja od manjinskih zastupni:c ali ne zamu zaista ozbiljno. U novina se publiciraju članki, ki se bavu integracijom i ki se u daljnjem smislu odnašaju na narodne grupe. **Iako se zapravo od toga van ide, da su autohtone manjine u državi integrirane, se djelomično prikazuju kot integracijski problem.** „Volksgruppen – eine Integrationsfrage?“ glasi naslov u članku iz novin *der Standard*. Tako je 2020. ljeta širok medijski diskurs prouzrokovala činjenica, da je za manjinske posle nastalo nadležno Ministarstvo za integraciju. Do odluke da je došlo zbog toga, jer da se manjine moraju jače integrirati u austrijansko društvo. Nadalje je *Kurier* publicirao tekst na temu „Identitätspolitik“. U Austriji da je još čuda ča za riješiti, ča se tiče različnih skupin, tlačenja ili kulturnih borbov. U centru stoji pojam identiteta, bez toga da se spomene odredjena manjina. More se zaključiti, da se debata o manjina, jeziki i diskriminaciji more od svih stran dobro instrumentalizirati. Tim duglje će nas i sprohadjati.

Rezultati članka baziraju na kvalitativnom istraživanju tiskovnog sektora iz 2020. ljeta. U okviru studije su se pomoću kvalitativne analize sadržaja (qualitative Inhaltsanalyse nach Mayring) pogledali 34 teksti iz nimških kot i gradišćansko-hrvatskih tiskanih medijev. U času od oko sedam mjeseci se je u austrijskim novinama – kot su to Kurier, Presse i der Standard – 14 članaka bavilo autohtonimi manjinami, odnosno integracijom u Austriji.

Vidi:

Satovich, E. (2020). Mediale Integration von ethnischen Minderheiten, am Beispiel der Burgenlandkroaten in Österreich. Bakalaureatsko djelo, Sveučilište Beč, Institut za publicistiku i komunikologiju.

Izvori literature

Bundeskanzleramt Österreich. (2022). Volksgruppen. Bundeskanzleramt. <https://www.bundeskanzleramt.gv.at/themen/volksgruppen.html>

Burkart, R. (2002). Kommunikationswissenschaft: Grundlagen und Problemfelder einer interdisziplinären Sozialwissenschaft (4. Auflage). Beč: naklada Böhlau.

Geißler, R. (2005). Mediale Integration von ethnischen Minderheiten. U: R. Geißler, & H. Pöttker (Hrsg.), Massenmedien und die Integration ethnischer Minderheiten in Deutschland. Problemaufriss - Forschungsstand - Bibliographie. (str. 71-79). Bielefeld: naklada transcript.

Kriwak, A. & Pallaver, G. (2012). Medien und Minderheiten. Innsbruck University Press (Medien – Wissen – Bildung 1). <https://doi.org/10.25969/mediarep/723>.

ORF. (2016). Angebot des ORF für Volksgruppen. ORF-Public Value. Pristup: <https://zukunft.orf.at/modules/orfpublicvalue/upload/10z0143.pdf>.

Purkart, I. (2013). Integrations- und Migrationsvorstellungen in bosnisch/kroatisch/serbischen Printethnomedien in Österreich. Magistarsko djelo. Sveučilište Beč: Fakultet socijalnih znanosti.

Schäfer, J. (2018). Entwicklung der sorbischen Medienlandschaft. Bakalaureatsko djelo. Hochschule für Technik, Wirtschaft und Kultur Leipzig: Fakultät Medien.

Trebbe, J. (2009). Ethnische Minderheiten, Massenmedien und Integration. Eine Untersuchung zu massenmedialer Repräsentation und Medienwirkungen. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften.

Wikipedia. (2022, Oktober 12). Rätoromanen. In: Wikipedia, Die freie Enzyklopädie. Pristup: <https://de.wikipedia.org/wiki/R%C3%A4toromanen>

Zsivkovits, E. (2017). Ausgewählte Medien der burgenlandkroatischen Kultur und deren Auswirkungen auf die burgenlandkroatische Volksgruppe im Burgenland. Diplomsko djelo, Sveučilište Beč: Filološko-kulturoznanstveni fakultet.

Elisabeth Satovich, BA, rođena 1998. ljeta, studira publicistiku i znanosti komunikacije na Sveučilišću Beč, urednica časopisa Hrvatskoga akademskoga kluba NOVI GLAS. Živi u Beču i Mjenovu.